

Anglijos lengvosios atletikos trenerių rengimo sistema

Trenerių rengimo, licencijavimo, vaikų apsaugos ir bendradarbiavimo su tėvais sąrangos analizė

Pirminis šaltinis: englandathletics.org | Parengė: aurorasport.lt

Santrauka

Anglijos lengvosios atletikos trenerių rengimo sąranga laikoma viena nuosekliausių Europoje. Ji sujungia aiškiai sluoksniuotą kvalifikacijų laiptyną, kasmet atnaujinamą licencijavimo tvarką, ypatingą dėmesį vaikų ir pažeidžiamų suaugusiųjų apsaugai bei sąmoningai sukurtą bendradarbiavimo su tėvais erdvę. Šioje apžvalgoje pristatomi keturi sistemos dėmenys – institucinė sandara, trenerių rengimo kelias, licencijavimo bei tobulėjimo tvarka ir darbas su vaikais bei jų šeimomis – ir pateikiamas vertinimas, kurias šios sąrangos savybes verta perimti rengiant analogišką tvarką Lietuvoje.

Tekste angliški pavadinimai paliekami skliausteliuose tik tada, kai jie yra oficialūs sistemos elementai, kuriuos skaitytojui gali tekti atpažinti dirbant su pirminiais šaltiniais.

1. Institucinė sąranga

Jungtinės Karalystės lengvosios atletikos rengimo sistema yra federacinė, tačiau veikia kaip viena vienetinė erdvė. Nacionalinė valdymo institucija – Jungtinės Karalystės lengvosios atletikos sąjunga (UK Athletics, sutrumpintai UKA) – rengia visus standartus: trenerių kvalifikacijų reikalavimus, vaikų apsaugos nuostatus, antidopingo taisykles ir licencijavimo tvarką. UKA atstovauja Jungtinei Karalystei tarptautinėse organizacijose (World Athletics, European Athletics), tačiau ji pati neorganizuoja kasdienės klubų veiklos.

Praktinį darbą su klubais ir treneriais atlieka keturios nacionalinės federacijos: England Athletics (Anglija), Scottish Athletics (Škotija), Welsh Athletics (Velsas) ir Athletics Northern Ireland (Šiaurės Airija). Kiekviena iš jų savo teritorijoje akredituoja klubus, rengia trenerių mokymus, koordinuoja teisėjus, palaiko jaunųjų sportininkų atrankos sistemą bei skirsto valstybės finansavimą, gaunamą per UK Sport ir Sport England agentūras. England Athletics yra didžiausia iš keturių: ji aptarnauja apie pusantro tūkstančio akredituotų klubų ir daugiau kaip 175 000 registruotų narių.

Esminis sąrangos bruožas – aiškus pareigų pasidalijimas. UKA „rašo taisykles“, o nacionalinės federacijos jas įgyvendina klubuose. Toks pasidalijimas išvengia darbo dubliavimo ir užtikrina, kad Anglijoje atestuotas treneris savaime gauna visoje Jungtinėje Karalystėje galiojantį UKA trenerio pažymėjimą.

Visa veikla telpa į vientisą skaitmeninę aplinką. Mokymai užsakomi per nacionalinę užsakymų svetainę „Athletics Hub“ (athleticshub.co.uk). Asmeniniai duomenys – teistumo pažyma, nuotrauka, dokumentai, pasirašytas etikos kodeksas – tvarkomi „myAthletics“ savitarnos portale. Nuo 2025 metų visa nuotolinių užduočių ir egzaminų aplinka perkelta iš senosios DREAMS platformos į vieną MyLearning sistemą.

2. Trenerių rengimo kelias

England Athletics naudoja išplėtotą trenerio raidos modelį, kuriame kiekviena kvalifikacija yra žingsnis vientisame keleryje – nuo klubo savanorio iki aukšto meistriško trenerio. Sistema turi dvi lygiagrečias atšakas, susiliejančias aukštesniuose lygmenyse: stadiono lengvosios atletikos (track & field) ir lauko bėgimo (running fitness).

2.1. Bendra kvalifikacijų lentelė

Lygis	Kvalifikacija	Tikslinė amžiaus grupė ir vaidmuo	Pagrindiniai reikalavimai
Įvadinis (be licencijos)	Leading Athletics	Nuo 14 metų – savanoriai, vyresnio amžiaus klubo sportininkai ir tėvai padėjėjai	Du nuotoliniai užsiėmimai po pusantros valandos; tik dalyvavimo pažymėjimas; veikti galima tik tiesioginėje kvalifikuoto trenerio priežiūroje
1 (Asistentas)	Coaching Assistant – trenerio padėjėjas	Padedą treneriui dirbant su nuo 8 metų amžiaus vaikais	Keturi nuotoliniai moduliai ir praktinė diena arba virtuali klasė bei dvi vaizdo įrašė užfiksuotos savarankiškai vestos pratybos; suteikiama UKA trenerio padėjėjo licencija
1 (Bėgimo)	Leadership in Running Fitness (LiRF) – bėgimo grupės vadovas	Veda nuo 12 metų amžiaus bėgikų grupes (rekreacinis bėgimas, pradedantieji)	Keturi nuotoliniai moduliai, 90 minučių virtuali klasė ir dvi įrašė užfiksuotos vestos pratybos su mentoriaus įvertinimu
2 (Treneris)	Athletics Coach – lengvosios atletikos treneris	Savarankiškai treniruoja sportininkus pamatiniame ir įvykių grupės raidos	Būtina trenerio padėjėjo licencija. Dvi kontaktinės dienos (bendrosios temos), nuotoliniai moduliai pasirinkta kryptimi, žinių testas ir praktinė vertinimo diena.

Lygis	Kvalifikacija	Tikslinė amžiaus grupė ir vaidmuo	Pagrindiniai reikalavimai
		tarpnsiuose (paprastai iki maždaug 18 metų)	Pasirenkama viena iš keturių kryptių: greitis, ištvėrmė, šuoliai arba metimai
2 (Bėgimo)	Coach in Running Fitness (CiRF) – bėgimo treneris	Treniruoja nuo 12 metų amžiaus bėgikus ne stadione	LiRF kvalifikacija ir perėjimo seminaras arba pilnas CiRF kursas
3 (Specialistas)	Event Group Coach – įvykių grupės treneris	Sportininkai įvykių grupės raidos tarpsnyje (paprastai 14–18 metų)	Apie 25 nuotoliniai moduliai (25–30 valandų savarankiško mokymosi) ir vienadienė susidorojimo diena (Integration Day); praktinio egzamino nėra, nes treneris jau dirba savarankiškai
3+ (Papildomas)	Athletics Coach – papildomos kryptys	Esamas treneris prideda dar vieną įvykių kryptį	Tas pats nuotolinių modulių ir egzamino paketas, perkamas atskirai (taikoma nuolaida)
Specialus	Fell, Hill, Off Road & Trail Module	LiRF turintys vadovai, vedantys grupes nelygiame reljefe ir nuošaliuose vietovėse	LiRF kvalifikacija ir papildomas teritorinis modulis
Specialus	Athlete to Coach – iš sportininko į trenerį	Buę Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos arba nacionalinių rinktinė sportininkai, pereinantys į trenerystę	Pritaikyta intensyvi programa, kurią baigus įvertinant sportinę patirtį suteikiama lengvosios atletikos trenerio kvalifikacija
Specialus	Recognition of Prior Learning – ankstesnės patirties pripažinimas	Patyrę treneriai iš kitų sporto šakų arba kitų šalių	Pateikiama dokumentinė ir praktinė patirties demonstracija; trenerys įstoja į rengimo kelią jam tinkamame lygyje
Aukščiausias	Athletics Coach Plus / Performance Coach – aukšto meistriškumo treneris	Elito treneriai, dirbantys su talentų ugdymo programų sportininkais ir rinktinėmis	Atrankinė programa, vykdoma per British Athletics aukšto meistriškumo trenerių ugdymo sistemą

2.2. Atskirų pakopų aprašymai

Jvadinis seminaras „Leading Athletics“

Tai ne kvalifikacinis dviejų dalių nuotolinis seminaras, atviras visiems nuo keturiolikos metų amžiaus. Jis ypač tinka klubo paaugliams, norintiems padėti dirbti su jaunesniaisiais, ir, kas labiausiai svarbu, tėvams, žengiantiems pirmuosius savanorystės žingsnius. Baigusiems suteikiama nuolatinė prieiga prie interaktyvios programėlės, kurioje pateikiamos pratybų idėjos, žaidimo kortelės ir techninė medžiaga apie bėgimą, šuolius ir metimus. Reikia atkreipti dėmesį: dalyvis negauna nei licencijos, nei draudimo, todėl jis gali dirbti tik tiesioginėje kvalifikuoto trenerio priežiūroje. Šis seminaras atlieka aiškią funkciją – jis įtraukia į savanorystę be didelio finansinio ar laiko įsipareigojimo.

Trenerio padėjėjas – pirmoji licencija

Tai pirmoji pilnavertė rengimo kelio pakopa. Programa 2023–2025 metais atnaujinta, sudaryta iš keturių savarankiškų nuotolinių modulių:

- Pirmasis modulis: trenerio padėjėjo vaidmenys ir atsakomybės, skirtumai tarp trenerio ir padėjėjo, palaikymo sistema klube, geroji praktika.
- Antrasis modulis: santykių su sportininkais kūrimas; sportininko siekių išklausa; komunikacijos būdai.
- Trečiasis modulis: treniravimo procesas – kaip suplanuoti saugią, įtraukia, į mokinį orientuotą aplinką, parinkti tinkamą inventorių ir paskatas mokytis.
- Ketvirtasis modulis: judesio pamatai ir technika – bėgimo, atstūmimo, šuolio ir metimo techninės gairės; apšilimas ir atvėsimas.

Galima pasirinkti iš dviejų formų. Praktinis variantas – keturi nuotoliniai moduliai ir viena praktinė diena be vertinimo. Visiškai nuotolinis variantas – keturi moduliai, septyniasdešimt penkių minučių virtuali klasė ir dvi savarankiškai vestos, vaizdo įrašė užfiksuotos pratybos, kurias įvertina trenerio ugdytojas (Coach Developer). Filmuojant laikomasi UKA vaikų apsaugos reikalavimų. Sėkmingai baigusiam išduodama UKA trenerio padėjėjo kortelė. Padėjėjas iki 18 metų amžiaus visada dirba tiesioginėje priežiūroje; vyresnis – netiesioginėje.

Lengvosios atletikos treneris – kertinė kvalifikacija

Tai ašinė visos Anglijos sistemos kvalifikacija. Ji skirta treneriams, dirbantiems su sportininkais pamatiniame ir įvykių grupės raidos tarpsniuose, ir aiškiai propaguoja daugiašakio rengimo metodą. Nuo 2024 metų programa pertvarkyta į vientisą paketą:

1. Dvi kontaktinės dienos: bendroji medžiaga – ką ir kaip treniruoti.
2. Antrosios dienos pabaigoje pasirenkama kryptis: greitis, ištvėrmė, šuoliai arba metimai.
3. Pasirinktos krypties nuotoliniai moduliai ir žinių testas.
4. Praktinė vertinimo diena (asmeninė; nuotolinio varianto nebėra).

Dalis „ką treniruoti“ apima fizinį pasirengimą (atramos, suspaudimo, lenkimo, tūpimo, stūmimo, traukimo, sukimo ir nutūpimo judesių pagrindus), šuolius į aukštį ir tolį (artėjimas, atstūmimas, skrydis, nutūpimas), metimus (stūmimo ir traukimo technikos, atramos bazė, paleidimo greitis ir kampas) bei bėgimą (startas, paspartinimas, didžiausias greitis, kliūtys, ištvėrmė, neįgalųjų vežimėlių lenktynės). Dalis „kaip treniruoti“ ugdo trenerio kompetencijas: saugumą, organizavimą, paaiškinimą, demonstravimą, stebėjimą ir analizę, grįžtamąjį ryšį bei klausimų formulavimą. Bendrojoje teorinėje dalyje aptariamas trenerio vaidmuo, į sportininką orientuotas treniravimas, sportininko raidos kelias, jo profiliavimas, vidutinės trukmės planavimas, mokymosi tarpiniai ir įtraukusis treniravimas.

Jvykių grupės treneris – specialistas

Programa skirta jau licencijuotiems lengvosios atletikos treneriams, norintiems pagilinti vienos krypties žinias. Keturios kryptys: greitis ir kliūtys, ištvėrmė, šuoliai, metimai. England Athletics aktyviai skatina trenerius rinktis daugiau nei vieną kryptį – tai puoselėja daugiašakio trenerio idėją. Kursą sudaro maždaug dvidešimt penki nuotoliniai moduliai (25–30 valandų savarankiško mokymosi) ir vienadienė susidorojimo diena, per kurią aptariama, kaip teorinė medžiaga integruojama į treniruočių planą. Pavyzdžiui, šuolių krypties moduliai apima: treniruotės organizavimą ir sprendimų priėmimą (filosofija, ilgalaikė šokuolininko raida, treniruočių organizavimo strategijos); įvykių grupės specifiką (techniniai modeliai, mokymosi nuoseklumas, specialūs treniravimo metodai); fizinį pasirengimą (bendrieji ir specialieji paruošiamieji pratimai, bėgimo pratimai, įvadas į jėgos rengimą) ir mokslinį pagrindą (adaptacija, jėgos bei kondicijos pagrindai). Šiame lygmenyje praktinio egzamino nebėra, nes laikoma, kad treneris jau dirba savarankiškai.

Bėgimo atšaka – LiRF ir CiRF

Bėgimo atšaka pritaikyta tiems, kurie dirba ne stadione, o su rekreaciniais bėgikais ar miesto bei lauko bėgimo grupėmis. „LiRF“ leidžia vesti nuo dvylikos metų amžiaus grupes (į turinį įtraukti rizikos vertinimas, apšilimas, bėgimo technika, traumų prevencija), o „CiRF“ – savarankiškai treniruoti pavienius bėgikus. Tarp jų yra ir perėjimo seminaras. Atskira atšaka – „Fell, Hill, Off Road & Trail“ – leidžia vesti grupes sudėtingame reljefe.

3. Talentų ugdymas ir aukšto meistriskumo treneris

Po lengvosios atletikos trenerio pakopos sąranga turi atvirą tęsinį – aukšto meistriskumo kryptį. „Team England“ talentų kelią sudaro keturios pakopos: jaunųjų talentų programa, talentų raidos programa, aukšto meistriskumo programa ir tarptautinė rinktinė. Lygiagrečiai veikia parolimpinė talentų atšaka, kurią papildė „Street 2 Stadium“ atrankos programa, bei regioniniai talentų centrai – Talent Hubs (daugiau kaip dešimt visoje Anglijoje), kuriuose elito jaunimas treniruojasi aukšto lygio aplinkoje.

Treneriui šis tęsinys reiškia kelią aukštyn: nuo lengvosios atletikos trenerio prie „Athletics Coach Plus“ ir aukšto meistriskumo trenerio. Tai jau atrankinės British Athletics programos, kuriose treneris dirba kartu su rinktinės treneriais, dalyvauja mentorystės programose, akademinuose partnerystės su

universitetais projektuose ir tarptautinėse stažuotėse. Atskirą atšaką sudaro programa „Athlete to Coach“: ji yra greitkelis buvusiems aukšto lygio sportininkams, kurie pasibaigus karjerai gauna lengvosios atletikos trenerio kvalifikaciją, kai įvertinama jų sportinė patirtis. Tai svarbus, nors dažnai nepastebimas, įrankis kovai su problema, kad talentingi sportininkai dingsta iš sistemos.

4. Licencijavimas ir kasmetinis atnaujinimas

UKA trenerio licencija – tai kasmet atnaujinamas leidimas dirbti su sportininkais. Ji sudaro penki dėmenys. Tokia struktūra yra esminis Anglijos sąrangos bruožas, atskiriantis ją nuo daugelio kitų Europos šalių, kuriose trenerio kvalifikacija dažnai įgyjama vieną kartą ir nebėra atnaujinama.

4.1. Dvi licencijos pakopos – pirmoji ir antroji

Dėmuo	Pirmoji pakopa (Tier 1): vadovas, trenerio padėjėjas	Antroji pakopa (Tier 2): treneris arba bėgimo treneris bei bet kuris LiRF vadovas, dirbantis su iki 18 metų amžiaus vaikais
Teistumo pažyma (DBS)	Privaloma; tvarkoma per myAthletics portalą	Privaloma; tvarkoma per myAthletics portalą
Vaikų apsauga ir pirmoji pagalba	Pirmosios pakopos privalomieji moduliai	Antrosios pakopos kursas: dviejų valandų nuotolinis užsiėmimas ir nuotoliniai moduliai (gilesnis turinys, atvejų studijos, vaikų raidos psichologija)
Licencijos nuotrauka	Atnaujinama, jei dabartinė vyresnė nei dešimties metų	Atnaujinama, jei dabartinė vyresnė nei dešimties metų
Etikos kodeksai	Patvirtinami profilyje	Patvirtinami profilyje
Draudimas	Įtrauktas (per Marsh Sport ir UKA draudimo platformą)	Įtrauktas (per Marsh Sport ir UKA draudimo platformą)

4.2. Teistumo pažyma – DBS

DBS (Disclosure and Barring Service) – tai valstybinė pažyma apie teistumą ir nustatytus draudimus dirbti su vaikais. Ją privalo turėti kiekvienas treneris, teisėjas, neregijų sportininkų vedlys (guide runner), komandos vadovas, klubo gerovės pareigūnas ir savanoris, turintis nuolatinį kontaktą su vaikais arba pažeidžiamais suaugusiais. Procesas yra visiškai elektroninis ir tvarkomas per myAthletics portalą. Asmuo turi parodyti tris asmens tapatybės dokumentus paskirtam tikrintojui – „evidence checker“ (paprastai – klubo paskirtas atsakingas asmuo). Pažyma paprastai galioja trejus metus.

England Athletics aktyviai skatina trenerius pasirinkti DBS atnaujinimo paslaugą („DBS Update Service“), kuri savanoriams yra nemokama. Tokia paslauga padaro pažymėjimą „gyvą“: darbdavys arba federacija bet kuriuo metu gali patikrinti, ar nieko nepasikeitė. Šis sprendimas pašalina pertraukas, atsirandančias laukiant naujo pažymėjimo, ir gerokai pagreitina visus atnaujinimo veiksmus klube.

4.3. Tęstinis profesinis tobulinimasis

England Athletics turi puikiai išvystytą tęstinio profesinio tobulinimosi rinką, kurią palaiko Trenerių ugdymo padalinys. Treneriui rekomenduojama kasmet skirti ne mažiau kaip penkias–septynias valandas tikslinio mokymosi. Pagrindinės galimybės yra šios:

- Trenerio raidos renginiai (Coach Development Events) – nacionaliniai ir regioniniai mokymai aktualiomis temomis.
- Regioninės trenerio ir sportininko mokymų dienos – treneris atvyksta su savo sportininkais į vienadienę aukšto lygio treniruotę su nacionaline trenerių komanda.
- Judesio įgūdžių (Movement Skills) ir fizinio pasirengimo (Physical Preparation) moduliniai seminarai.
- Įvairovės ir lygybės sporte, psichikos sveikatos, neįgalumo įtraukties, regos sutrikimų supratimo seminarai – „minkštieji“ tobulinimosi moduliai.
- Antidopingo modulis „Clean Athletics Awareness Course“ – privalomas elementas.
- „Women's Throws Coach Group“ ir ketvirtinis elektroninis žurnalas „Coaching Vision“ – trenerių bendruomenės ir žinių sklaidos erdvė.
- Perėjimo seminaras „LiRF į CiRF“ – tiltas tarp dviejų bėgimo atšakos pakopų.

5. Vaikų ir pažeidžiamų suaugusiųjų apsaugos sąranga

„Kiekvienas, dalyvaujantis lengvojoje atletikoje, atlieka savo vaidmenį saugant vaikus ir pažeidžiamus suaugusiuosius. England Athletics siekia kurti aplinką, kurioje kiekvienas jaučiasi saugus ir laukiamas.“ – Emma Davenport, England Athletics apsaugos vadovė

Apsaugos sąranga yra UKA atsakomybės sritis ir taikoma vienodai visoje Jungtinėje Karalystėje. Ją sudaro trys lygmenys: politikos dokumentai, procedūros ir reguliavimo nuostatai bei etikos kodeksai.

Politikos dokumentai

- Vaikų apsaugos politika (Child Safeguarding Policy).
- Pažeidžiamų suaugusiųjų apsaugos politika (Adult Safeguarding Policy).

Procedūros

- Vaikų apsaugos procedūros – konkretūs veiksmai esant įtarimui.
- Pažeidžiamų suaugusiųjų apsaugos procedūros – analogiški veiksmai.

- Apsaugos proceso žemėlapis – vizualinė schema, rodanti, kas, ką, per kiek laiko ir kam praneša.

Reguliavimas ir etikos kodeksai

- Apsaugos reguliavimas (Safeguarding Regulations) – įpareigojantys teisės aktai.
- Etikos kodeksai – aiškiai nurodo, kas yra priimtina ir kas ne. Skirti treneriams, sportininkams, tėvams, teisėjams ir klubo pareigūnams.

Sąranga veikia dviem valdymo organais. UKA Atvejų nagrinėjimo grupė (Case Management Group) sprendžia rimtus atvejus – galimus nusikaltimus ar profesinį netinkamumą. England Athletics gerovės komanda (Welfare Team) palaiko klubus ir tvarko vadinamuosius „prastosios praktikos“ atvejus, nepasiekiančius baudžiamojo persekiojimo slenksčio. Pranešimų gavimas yra centralizuotas: yra atskira karštoji linija ir el. pašto adresas. Visi atvejai registruojami nacionalinėje duomenų bazėje – tai užkerta kelią situacijai, kai problemą kėlęs treneris tyliai persikelia iš vieno klubo į kitą.

Klubo gerovės pareigūnas – privaloma pareigybė

Kiekvienas akredituotas Anglijos klubas privalo turėti paskirtą gerovės pareigūną (Welfare Officer), o kartais ir du – vieną vaikams, kitą suaugusiesiems. Šis asmuo turi atskirą teistumo pažymą, registruojamas myAthletics portale, baigia specialų mokymo kursą ir yra pirmasis kontaktinis taškas, jei sportininkas, tėvai ar kitas treneris nori ką nors pranešti. Pareigūnas tiesiogiai bendradarbiauja su England Athletics gerovės komanda, o ne tik su klubo vadovybe – taip užkertamas kelias „vidiniam užglostymo“ pavojui.

6. Bendradarbiavimas su tėvais

Anglijos sąranga neturi vieno bendro „darbo su tėvais“ dokumento, tačiau iš atskirų jos elementų aiškiai matoma kryptis: tėvai laikomi ne vien klientais, o aktyviai įtraukiami į sistemą kaip savanoriai, ambasadoriai ir bendraprogramos dalyviai. Šis tikslas pasiekiamas keletu konkrečių sprendimų.

6.1. „funetics“ – vaikų programa, sukurta kartu su tėvais

„funetics“ yra ašinė England Athletics programa keturių–vienuolikos metų amžiaus vaikams. Tai ne tik treniruočių, bet sąmoningai sukurta šeimos platforma. Pagrindiniai jos bruožai:

- **Trys vietos, kuriose vyksta veikla:** pradinė mokykla (programa suderinta su nacionaline kūno kultūros programa), akredituoto klubo iki vienuolikos metų sekcija (jai licencija klubui suteikiama nemokamai) ir bendruomenės erdvė (parkas, bendruomenės centras, savivaldybės įstaiga).
- **„funetics“ namuose – tėvams:** paruoštas šeimos rinkinys („Home School Pack“), veiklos kortelės („Activity Cards“) ir trumpi vaizdo įrašai su elito sportininkais. Tai paslauga, padedanti tėvams žaisti sportą su vaiku namuose – be specialios įrangos.

- **„funetics multi-challenge“**: naujas amžiui pritaikytas varžybų formatas, šiuo metu išbandomas kartu su klubais. Tikslas – išvengti senojo varžybų modelio, kuris vaiką iš anksto verčia atrodyti kaip „mažas suaugęs“ ir dažnai stresuoja tiek vaiką, tiek tėvus.
- **Vienoda metodika visoje šalyje**: klubai, mokyklos ir bendruomenės organizacijos perka (arba klubai gauna nemokamai) standartizuotą programos licenciją kartu su metodine medžiaga ir ištekliais. Tėvas, persikėlęs į kitą Anglijos miestą, ras tą pačią programą tuo pačiu pavadinimu.
- **Finansavimo įrankis**: paruošta priemonė bendruomenės organizacijoms ir aktyviems tėvams, padedanti rasti finansavimą programai įkurti vietoje.

6.2. Tėvas kaip būsimas treneris

Sąranga sąmoningai sukuria nedidelio įsipareigojimo pirmąjį žingsnį tėvams. „Leading Athletics“ seminaras (pusantros valandos du kartus) suprojektuotas būtent jiems – tėvams, norintiems padėti klubo pratybose. Po jo seka trenerio padėjėjo licencija, dar vėliau – lengvosios atletikos trenerio kvalifikacija. Visos šios pakopos kasmet susideda tik iš kelių savaitgalių, vyksta nuotoliniu būdu ir yra finansiškai prieinamos. Tipinis England Athletics scenarijus toks: tėvas atveda šešiametį vaiką į „funetics“ → po metų baigia „Leading Athletics“ → po dar metų – trenerio padėjėjo kursą ir tampa nuolatiniu klubo savanoriu. Tai vienintelis tvarus klubo trenerių bazės modelis.

6.3. Skaidri komunikacija ir prieinamumas

Visa sąranga komunikuoja per vieną nuoseklią aplinką – internetinę svetainę su atskiromis sekcijomis tėvams („Take Part“, „Children and Young People“), klubų administratoriams („Club Hub“) ir treneriams („Coach Development“, „Coaching Vision“). Informacijos ieškantis tėvas randa ne tik klubo paiešką, bet ir aiškų paaiškinimą, kokia kvalifikacija turi dirbantis su jo vaiku, kokia draudimo sąranga ir kaip pateikti skundą, jei prireiktų.

6.4. Negalią turintys tėvai

England Athletics specialiai įtraukė į savanorystės kelią ir tėvus, turinčius negalią. Jei tėvas yra kurčias, naudoja vežimėlį ar turi regos sutrikimų, jis gali užsiregistruoti į bet kurį kursą, deklaruoti negalią ir gauti gestų kalbos vertėją, didelio šrifto medžiagą, leidimą atsivesti asistentą, palydovą ar draugą, taip pat suskaidytą mokymąsi mažais atvejais. Tai praktinis lygiateisiškumo įgyvendinimo pavyzdys.

6.5. Klubų lygmuo – etikos kodeksai

Kiekviename akredituotame klube tėvai pasirašo specialų jiems skirtą etikos kodeksą; jį taip pat pasirašo treneriai, sportininkai ir teisėjai. Dokumentas reglamentuoja, kaip tėvas elgiasi varžybose, ką galima ir ko negalima sakyti vaikui ar kito klubo sportininkui, kaip reaguoti į rezultatus, kaip pateikti skundą. Pažeidimas yra pagrindas pradėti klubo (ir UKA) drausminę procedūrą.

7. Klubų akreditacija ir parama

Anglijos sąranga nuosekliai naudoja klubo akreditaciją kaip raktą, be kurio negalima dalyvauti licencijuotose varžybose ar naudotis draudimo paketu. Klubai kasmet atnaujiną akreditaciją, ir nuo to priklauso šios galimybės:

- UKA ir England Athletics draudimas (per Marsh Sport).
- Teisė registruoti sportininkus į licencijuotas varžybas, nacionalinius, srities ir grafystės čempionatus.
- Klubo veiklos dotacijų prieiga (pvz., „Club Improvement Fund 2026“).
- Nemokama „funetics“ programos licencija klubo iki vienuolikos metų sekcijai.
- Prieiga prie skaitmeninių klubo valdymo įrankių platformoje „Buddle.co“ ir administracinė parama per „Club Hub“.

England Athletics aktyviai administruoja klubo standartų sistemą (Club Standards) ir per fondą „Personal Best Foundation“ finansuoja klubo infrastruktūros gerinimą bei prieinamumo plėtrą.

8. Stipriosios ir silpnosios sąrangos pusės

8.1. Ką Anglijos sąranga daro itin gerai

- **Vientisas kelias nuo savanorio iki olimpinio trenerio.** Kiekviena pakopa turi aiškią pirmenybės sąlygą ir aiškiai apibrėžtą tikslinę grupę. Nėra paliekamas vakuumas, į kurį žmogus ateina mokytis savarankiškai – sąranga kviečia ir lydi.
- **Modulinė, bet gilė struktūra.** Daugiašakis trenerio rengimas su keturiomis pasirenkamomis kryptimis leidžia neprarasti pusiausvyros tarp specializacijos ir bendros kompetencijos.
- **Kasmetinis licencijos atnaujinimas.** Pirmosios bei antrosios pakopos modeliai užtikrina, kad pirmosios pagalbos ir vaikų apsaugos žinios neužšala penkerių–dešimties metų senumo lygyje.
- **Visiškas skaitmenizavimas.** „Athletics Hub“, „myAthletics“ ir „MyLearning“ leidžia treneriui vienoje vietoje užsisakyti, atnaujinti, įkelti pažymą ir gauti licencijos kortelę.
- **Vaikų apsauga – centrinė, ne periferinė.** Dvigubas valdymas (UKA atvejų nagrinėjimo grupė ir EA gerovės komanda) ir privalomas klubo gerovės pareigūnas užkerta kelią vidiniam slėpimui.
- **„funetics“ – išskirtinė vaikų programa.** Ji jungia mokyklą, klubą, bendruomenę ir namų aplinką į vieną metodinę erdvę.
- **Buvusių sportininkų išlaikymas.** Programa „Athlete to Coach“ atveria rinktinės atstovams trumpiausią kelią į trenerystę, kad jų patirtis liktų sistemos viduje.

8.2. Galimi sąrangos trūkumai

- **Kaina ir laiko sąnaudos.** Visas kelias nuo trenerio padėjėjo iki įvykių grupės trenerio reikalauja kelių šimtų svarų ir dešimčių valandų. Be klubo finansinės paramos kai kurie tiksliniai treneriai (jaunesni, nemokami savanoriai) nepasiekia aukštesnių pakopų.
- **Antrosios pakopos modulių dubliavimas.** Asmenys, dirbantys ir treneriais, ir teisėjais, turi kartoti tuos pačius vaikų apsaugos modulius dėl skirtingo vaidmens.
- **Aukšto meistriškumo pakopa mažiau matoma.** Pakopos „Coach Plus“ ir aukšto meistriškumo trenerio yra atrankinės ir mažiau viešai dokumentuotos, todėl ne visi suvokia tolesnės karjeros galimybes.
- **Treniruočių duomenų valdymas.** Sąrangoje veikia varžybų platforma „Roster Athletics“, tačiau nėra vieningos treniruočių planavimo ar sportininko duomenų sistemos, kokios egzistuoja Olandijoje (KNAU) ar Vokietijoje („Trainingsbuch“).

9. Apibendrinimas

Anglijos lengvosios atletikos trenerių rengimo sąranga yra federacinė, modulinė ir kasmet atnaujinama trijų esminių dėmenų visuma. Pirma, ji turi trenerio rengimo kelią, einantį nuo įvadinio „Leading Athletics“ seminaro iki aukšto meistriškumo trenerio. Antra, ji palaiko griežtą licencijavimo ir saugos tvarką (teistumo pažyma, pakopiniai apsaugos moduliai, draudimas ir etikos kodeksai), kasmet patikrinamą per myAthletics portalą. Trečia, ji turi vaikams ir tėvams skirtą „funetics“ aplinką, sąmoningai jungiančią mokyklą, klubą, bendruomenę ir namus.

Trys principai, esantys už visos sąrangos, vertintini kaip tiesiogiai pritaikytini ir kitose šalyse:

5. Aiškus institucinis pareigų pasidalijimas: UKA – standartų rengėja, nacionalinės federacijos – jų pristatymas klubui. Toks padalijimas pašalina dubliavimą ir užtikrina nacionalinį suderinamumą.
6. Licencija yra kasmetinė, ne vienkartinė: kasmetinis tobulinimasis, teistumo pažyma ir saugos modulių atnaujinimas yra ne biurokratija, o tikrasis sportininkų ir vaikų apsaugos mechanizmas.
7. Tėvai įtraukiami ne kaip klientai, o kaip būsimi treneriai: pirmasis kelio žingsnis (Leading Athletics) yra pakankamai trumpas ir nebrangus, kad tėvo savanorystė taptų realistiška.

Šios išvados sudaro tvirtą pamatą tolesnei lyginamajai analizei su Olandijos (Atletiekunie), Šveicarijos (Swiss Athletics), Lenkijos (Polski Związek Lekkiej Atletyki) ir Vokietijos (Deutscher Leichtathletik-Verband) sąrangomis – ką pateiks kitos šio projekto dalys.

Šaltiniai

- Pagrindinis trenerių kvalifikacijų puslapis: <https://www.englandathletics.org/coaches-and-officials/coaching-qualifications/>

- **Trenerio rengimo kelias:** <https://www.englandathletics.org/coaches-and-officials/coaching-journey/>
- **Leading Athletics – įvadinis seminaras:** <https://www.englandathletics.org/coaches-and-officials/coaching-qualifications/leading-athletics/>
- **Coaching Assistant – trenerio padėjėjas:** <https://www.englandathletics.org/coaches-and-officials/coaching-qualifications/coaching-assistant/>
- **Athletics Coach – lengvosios atletikos treneris:** <https://www.englandathletics.org/coaches-and-officials/coaching-qualifications/athletics-coach/>
- **Leadership in Running Fitness:** <https://www.englandathletics.org/coaches-and-officials/coaching-qualifications/leadership-in-running-fitness/>
- **Event Group Jumps – šuolių krypties pavyzdys:** <https://www.englandathletics.org/coaches-and-officials/coaching-qualifications/event-group-jumps/>
- **Trenerio tobulinimasis (Coach Development):** <https://www.englandathletics.org/coaches-and-officials/coach-development/>
- **Licencijos atnaujinimas (Renewing your licence):** <https://www.englandathletics.org/welfare/licensing/>
- **Teistumo pažymos (DBS) tvarka:** <https://www.englandathletics.org/welfare/dbs/>
- **Vaikų apsauga (Safeguarding):** <https://www.englandathletics.org/welfare/safeguarding/>
- **funetics – vaikų programa:** <https://www.englandathletics.org/funetics/>